

تأثیر تغییر الگوی ارائه صورت های مالی (پیشنهادی سازمان بورس اوراق بهادار و سازمان حسابرسی) بر قضاوت و تصمیم سرمایه گذاران با استفاده از رویکرد شبه آزمایشی

وحید افتخاری

دانشجوی دکترای حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
vahid.eftekhari.90@gmail.com

صابر شعری آناقیز

دانشیار دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
accountingsheri@yahoo.com

محمد حسن ابراهیمی سرو علیا

استادیار دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

قاسم بولو

دانشیار دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۷/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۱۴

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی تأثیر تغییر الگوی ارائه صورت های مالی بر قضاوت و تصمیم سرمایه گذاران با استفاده از رویکرد شبه آزمایشی است. فرضیه های تحقیق بر مبنای نظریه بار شناختی تدوین گردیده، که براساس این نظریه نحوه ارائه اطلاعات می تواند بر تلاش شناختی استفاده کنندگان اطلاعات تأثیر بگذارد. برای بررسی این موضوع، پاسخ آزمودنی ها به پرسش نامه تحقیق پیرامون بکارگیری اطلاعات صورتهای مالی بر مبنای الگوی جدید پیشنهاد شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار و صورتهای مالی بر مبنای الگوی ارائه گذشته مقایسه شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از تجزیه و تحلیل واریانس و آزمون من-ویتنی استفاده گردید. نتایج تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که الگوی ارائه جدید پیشنهادی بر قضاوت و تصمیم سرمایه گذاران از طریق کاهش تلاش شناختی تأثیر گذار بوده است. بر همین اساس، انتظار می رود که تصمیم گیری استفاده کنندگان صورتهای مالی بر مبنای الگوی جدید از کیفیت بالاتری برخوردار باشد.

واژه های کلیدی: قضاوت و تصمیم گیری، تلاش شناختی، الگوی ارائه اطلاعات صورت های مالی.

۱- مقدمه

شامل منفعت شخصی کامل، عقلانیت کامل، و تصمیم‌گیری بر مبنای اطلاعات کامل، با چالش رو به رو است (پمپین، ۲۰۰۶). نتایج این تحقیقات نشان می‌دهد که انسان‌ها در مواجهه با رویدادهای مختلف همواره به‌صورت عقلایی تصمیم‌گیری نمی‌کنند و رفتار آن‌ها دارای سوگیری‌های رفتاری مختلفی است. بر مبنای تحقیقات صورت گرفته در این حوزه، سرمایه‌گذاران بر مبنای دانش و تجربه‌ی خود به دنبال یک سری از اطلاعات خاص بوده و به کل اطلاعات صورت‌های مالی توجه نمی‌نمایند.

از سوی دیگر، مدیران شرکت به‌عنوان تهیه‌کنندگان این اطلاعات از این موضوع آگاه می‌باشند؛ بنابراین این احتمال وجود دارد که آن‌ها نیز از طریق نحوه‌ی ارائه اطلاعات بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر بگذارند. تدوین‌کنندگان استاندارد با علم به این موارد سعی نموده‌اند با ملزم کردن شرکت‌ها به ارائه صورت‌های مالی در مقاطع مختلف زمانی، جهت حمایت از سرمایه‌گذاران تدبیری بیندیشند. با این حال، تحقیقات اخیر از آن حکایت دارد که صورت‌های مالی کنونی تصویر منسجم و کاملی از عملکرد یک شرکت را به نمایش نمی‌گذارند (کمیته مشورتی فنی، ۲۰۰۹ (ITAC)). از سوی دیگر تحقیقات نشان می‌دهد که درک صورت‌های مالی دشوار بوده که این دشواری گاهی اوقات به اضافه‌بار افشا^۱ تعبیر می‌گردد. در ارتباط با این موضوع بسیاری بر این باورند که مشکل اضافه‌بار اطلاعاتی نیست، بلکه شکست در فیلتر کردن است (ژینگ لی، ۲۰۱۴). بر همین اساس سازمان بورس اوراق بهادار کشورمان با همکاری سازمان حسابرسی اقدام به تدوین الگوی جدید ارائه صورت‌های مالی اساسی نموده است. در الگوی جدید، علاوه بر تغییر نام صورت‌های مالی، جایگاه ارائه اطلاعات و همچنین اولویت ارائه اطلاعات نیز تغییر نموده است.

با عنایت به مسائل روان‌شناختی پیرامون درک و بکارگیری اطلاعات صورت‌های مالی توسط استفاده‌کنندگان از یک سو، و ارائه الگوی جدید توسط سازمان بورس اوراق بهادار و سازمان حسابرسی از سوی دیگر، هدف تحقیق حاضر بررسی شبه آزمایشی اثرگذاری تغییر الگوی مذکور بر قضاوت و تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان می‌باشد. از آنجایی که هدف از ارائه‌ی صورتهای مالی به استفاده‌کنندگان، یاری رساندن به آنها در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی پیرامون سازمان است، بررسی اثرگذاری تغییرات در الگوی ارائه‌ی صورتهای مالی بر قضاوت

با رشد روز افزون بازارهای اوراق بهادار و جدایی مدیریت از مالکیت، ذینفعان مختلف برای تصمیم‌گیری‌های خود به جست و جوی اطلاعات می‌پردازند. از این رو یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی در اختیار آنها صورت‌های مالی منتشر شده توسط شرکت‌ها است. از سوی دیگر روانشناسان و اقتصاددانان اعتقاد دارند که بحث تصمیم‌گیری یک فرآیند شناختی است که منجر به انتخاب از میان یک مجموعه از گزینه‌ها می‌شود. از آنجا که فرآیند تصمیم‌گیری به ماهیت و محتوای اطلاعات و همچنین نحوه ارائه اطلاعات بستگی دارد، همواره این نگرانی وجود دارد که تصمیم‌گیرندگان با توجه به محدودیت انسان در پردازش اطلاعات قادر به تحلیل اطلاعات نباشند. با توجه به محدودیت انسان در پردازش اطلاعات نظریه پردازان اقتصادی و روانشناسی به بررسی تأثیر اطلاعات بر قضاوت و تصمیم افراد پرداخته‌اند. بر همین مبنای اغلب اقتصاددانان برای توضیح رفتار افراد در مواجهه با نحوه ارائه‌های مختلف از نظریه‌ی علامت‌دهی^۱ استفاده می‌کنند. بر اساس این نظریه، تفاوت در جایگاه و توصیف اطلاعات ممکن است یک سیگنال را به تصمیم‌گیرندگان در ارتباط با اهمیت این اطلاعات مخابره نماید؛ در تحقیقات حسابداری افشا در متن یا یادداشت صورت‌های مالی به این موضوع اشاره دارد.

با این حال، برخلاف نظریه‌های اقتصادی که بر اساس آنها باید اطلاعات دارای محتوای اطلاعاتی باشند، در نظریه‌های روان‌شناسی اگر اطلاعات هیچ ارزش‌افزوده‌ای نیز از لحاظ محتوای اطلاعاتی نداشته باشند بازهم نحوه ارائه می‌تواند از طریق سهولت در پردازش اطلاعات و تأثیر بر فرآیند تلاش شناختی بر قضاوت و تصمیم سرمایه‌گذاران تأثیر بگذارد. بر همین اساس روانشناسان به بررسی فرآیند قضاوت و تصمیم‌گیری پرداخته‌اند که در این حوزه نظریه‌های مختلفی از جمله نظریه بار شناختی، نظریه علامت‌دهی، تئوری برتین^۲، تئوری تناسب شناختی^۳، تئوری هزینه و منفعت^۴ مطرح شده است که اغلب این تئوری‌ها به اهمیت نحوه ارائه اطلاعات در کاهش تلاش شناختی اشاره نموده‌اند.

در حوزه اقتصادی نیز شاخه مالی رفتاری^۵، به عنوان یکی از شاخه‌های نوین علوم مالی، مفروضات منطقی مذکور را با بنیان‌های رفتاری قابل استنادتری جایگزین می‌نماید. از منظر مالی رفتاری، مفروضات بنیادی در مورد رفتار انسان اقتصادی،

⁵ Behavioral Finance

⁶ Technical Advisory Committee

⁷ Disclosure Overload

¹ Signaling Theory

² Bertin's Theory

³ Cognitive fit theory

⁴ Cost-Benefit Theory

بر مبنای مطالعه والر و فلیکس (والر و فلیکس^۲، ۱۹۸۴) صورت های مالی یک ساختار فهرست وار و طبقه بندی شده را ایجاد می کند که بر مبنای آن استفاده کنندگان از اطلاعات مالی دانش خود را شکل می دهند. بر مبنای موارد بیان شده اگر اطلاعات مالی به صورت مناسب در جایگاه خود ارائه نشوند نمی توانند تأثیر مثبتی بر قضاوت و تصمیم بگذارند. بنابراین حافظه کاری^۳ مجبور خواهد شد که یک بار دیگر اطلاعات مالی را فرموله نماید. این امر باعث افزایش تلاش شناختی به صورت غیر کارا شده و بر کیفیت قضاوت و تصمیم تأثیر می گذارد. هاپکینز^۴ (۱۹۹۶) بیان می کند که طبقه بندی اطلاعات می تواند بر دانش دستیابی و استفاده از این اطلاعات تأثیر بگذارد. این همان موضوعی است که لوفت و شیلدز^۵ (۲۰۰۱) به آن اشاره می کنند؛ به طوری که آن ها بیان می کنند حسابداری می تواند بر فرآیند آموزش خود تأثیر بگذارد. در این ارتباط، هیات استانداردهای حسابداری بین المللی نیز باور دارد که تغییر شکل ارائه صورت های مالی سبب افزایش کیفیت استفاده از صورت های مالی می گردد. همچنین اعتقاد بر این است که الگوی ارائه مناسب باعث تقویت توانایی استفاده کنندگان در استفاده بهتر از نسبت های مالی می گردد چون آن ها با استفاده از شکل پیشنهادی ارائه شده بهتر می توانند ارتباط میان اطلاعات مالی را تشخیص دهند.

مطالعات اولیه رفتاری در حسابداری تنها بر روی محتوای اطلاعات حسابداری توجه داشتند و از تمرکز بر روی نحوه ارائه اطلاعات پرهیز می نمودند. با این حال، رشد مطالعات پیرامون نحوه ارائه در سال های اخیر نشان از اهمیت نحوه ارائه بر تصمیم گیری دارد. در یک تقسیم بندی غنی و همکاران (۲۰۰۹) تحقیقات صورت گرفته در حوزه نحوه ارائه را به شرح ذیل طبقه بندی نموده است.

• رفتار جست و جو^۶
تحقیقات بسیاری در ارتباط با نحوه ارائه به مبحث رفتار جست و جو پرداخته اند. در این تحقیقات به بررسی دو موضوع چگونگی کسب اطلاعات توسط تصمیم گیرندگان و مقدار اطلاعات کسب شده توسط آن ها پرداخته شده است. از لحاظ روش شناسی تحقیق، این حوزه از تحقیقات شبیه به یکدیگر می باشند. به طوری که از دانشجویان به عنوان شرکت کنندگان خواسته شده تا با استفاده از انواع مختلف نحوه ارائه، تصمیم گیری نمایند. نتایج این تحقیقات نشان می دهد که نحوه ارائه هم از لحاظ کمیت اطلاعات و هم شیوه دستیابی به

و تصمیم گیری استفاده کنندگان اهمیت فراوان دارد. با توجه به تغییر اخیر در الگوی ارائه صورت های مالی در بازار سرمایه، بستری مناسب برای تحقیق حاضر فراهم شده تا اثربخشی الگوی جدید را مورد ارزیابی قرار دهد. علاوه بر اهمیتی که نتایج تحقیق حاضر در ارزیابی تغییر صورت گرفته در الگوی ارائه صورت های مالی دارد، این تحقیق منجر به افزایش غنای ادبیات حسابداری رفتاری در داخل کشور می گردد. همچنین در مقایسه با رویکردهای مرسوم در تحقیقات داخلی، رویکرد شبه آزمایشی بکاررفته در این پژوهش به کسب شواهد نو و دست اولی پیرامون اثربخشی تغییرات در الگوی ارائه صورت های مالی منجر می گردد.

۲- مبانی نظری و مرور پیشینه

صورت های مالی به عنوان ابزاری برای ارزیابی گذشته و آینده یک شرکت مورد استفاده قرار می گیرند. بسیاری از سرمایه گذاران فعلی و بالقوه ی یک شرکت، اعتبار دهندگان و سایر استفاده کنندگان نمی توانند مستقیماً به شرکت ها مراجعه نموده و اطلاعات را دریافت نمایند؛ بنابراین آن ها از اطلاعات صورت های مالی برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود استفاده می نمایند. همان طور که در چارچوب نظری استانداردهای حسابداری بیان شده است، صورت های مالی هسته اصلی تجزیه و تحلیل شرکت ها می باشد؛ به طوری که هدف صورت های مالی کمک به سرمایه گذاران در برآورد ارزش شرکت بوده نه این که صورت های مالی ارزش شرکت را نشان دهد.

از این رو در غیاب یک شاخص واضح برای تعیین ارزش شرکت، سرمایه گذاران مجبورند بر اطلاعات ارائه شده توسط شرکت تمرکز نمایند. از طرفی آن ها با طیف گسترده ای از اطلاعات روبرو هستند و از طرفی دیگر، موضوع سرمایه گذاری کاری بسیار پیچیده می باشد. در شرایطی که سرمایه گذاران با طیف گسترده ای از اطلاعات روبرو هستند، مزایای نحوه ارائه اطلاعات بسیار شایان توجه خواهد بود. توانایی سرمایه گذاران در درک اطلاعات مالی یک رابطه ی مستقیم با نحوه ارائه اطلاعات دارد و به خود اطلاعات مربوط نیست. تحقیقات اخیر نشان می دهند که الگوی ارائه اطلاعات اثر اضافه بار اطلاعاتی را کاهش داده و همچنین باعث کاهش تلاش شناختی و بهبود شیوه فکر کردن می گردد. اکثر این تحقیقات به بررسی جایگاه ارائه اطلاعات در متن یا یادداشت های صورت های مالی می پردازند (بولفیلد و همکاران ۲۰۱۰).

⁴ Hopkins

⁵ Luft & Shields

⁶ Search behaviour

¹ Bloom field et al

² Waller & Felix

³ Working Memory

شرکت کنندگان (شاد یا ناراحت بودن) بر تلاش و استراتژی‌هایی که آن‌ها در آزمایش انتخاب می‌کنند تأثیرگذار است. همچنین کیدا و اسمیت (۱۹۹۵) نشان دادند که نحوه‌ی ارائه اطلاعات می‌تواند به تصمیم‌گیرندگان در شکل‌دهی ذهنی کمک کند. به‌طور کلی تحقیقاتی که در این حوزه انجام شده است، حاکی از آن است که نحوه‌ی ارائه بر روی واکنش مؤثر شرکت کنندگان تأثیر می‌گذارد.

• دقت تصمیم‌گیری^۵

دقت تصمیم‌گیری به توانایی یک استراتژی در تولید یک نتیجه‌ی دقیق اشاره دارد. اغلب دقت تصمیم‌گیری از طریق مقایسه‌ی نتایج با یک شاخص اندازه‌گیری می‌شود. تحقیقاتی که در این حوزه انجام شده است در جستجوی این موضوع هستند که آیا نحوه‌ی ارائه می‌تواند باعث افزایش دقت تصمیم‌گیری گردد. نتایج تحقیقات برخی از محققان حاکی از آن است که نحوه‌ی ارائه باعث افزایش دقت تصمیم‌گیری می‌شود.

• تلاش شناختی^۶

تلاش شناختی به مجموع مخارج صرف شده برای تکمیل یک وظیفه اشاره دارد. تلاش شناختی از طریق مجموع زمان صرف شده برای تصمیم‌گیری یا مجموع فعالیت‌های شناختی اندازه‌گیری می‌شود. از آنجا که انسان همواره به‌صورت ذاتی به دنبال روشی است تا فعالیت‌های خود را در زمان کمتری انجام دهد، تصمیم‌گیرندگان نیز به‌عنوان یک انسان همواره تمایل دارند روش‌هایی را بیابند تا از طریق این روش‌ها تلاش شناختی خود را برای حل یک مسئله کاهش دهند. از این رو مطالعات نحوه‌ی ارائه نیز بر روی تلاش شناختی تمرکز کرده‌اند. به‌طور کلی نتایج حاصل از مطالعات نشان می‌دهد که نحوه‌ی ارائه بر روی تلاش شناختی تأثیر می‌گذارد. البته مطالعاتی نیز وجود دارد که به نتایج متناقضی دست یافته‌اند. برای نمونه دال و همکاران^۷ (۲۰۰۳) به بررسی تأثیر نحوه ارائه‌های مختلف بر روی قضاوت، پیش‌بینی و مقدار دستیابی به اطلاعات پرداختند. همچنین آن‌ها زمان صرف شده توسط هر یک از شرکت کنندگان را اندازه‌گیری نمودند. نتایج نشان می‌داد که در شرکت‌های کوچک رابطه‌ی معناداری میان زمان صرف شده و نحوه ارائه وجود دارد، در حالی که در شرکت‌های بزرگ این چنین نیست. بن بست و دکستر (۱۹۸۵) در تحقیق خود به بررسی تأثیر نحوه‌ی ارائه جدولی و گرافیکی بر روی فرآیند تصمیم‌گیری افراد پرداختند. آن‌ها دریافتند که شکل جدولی نسبت به شکل

اطلاعات بر رفتار جست‌وجوی تصمیم‌گیرندگان تأثیر می‌گذارد. این تأثیر می‌تواند هم پیامد مثبت و هم پیامد منفی داشته باشد. همچنین رفتار جست‌وجوگرانه بین تصمیم‌گیرندگان حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای متفاوت بوده و دلیل این امر نیز تفاوت در دانش و مهارت آن‌ها است (هیرست و هاپکینز^۱، ۱۹۹۸). هر دو گروه حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای تصمیم‌گیرندگان به پیروی از راه و روش‌های خاصی گرایش دارند، به‌طوری‌که تصمیم‌گیرندگان حرفه‌ای از یک روش مستقیم استفاده می‌کنند و در این روش آن‌ها از صفحه‌ای به صفحه دیگر از صورت‌های مالی گذر نموده و به دنبال دستیابی به مجموعه‌ای از اطلاعات مربوط هستند. در مقابل، تصمیم‌گیرندگان غیرحرفه‌ای از یک روش ترکیبی^۲ استفاده نموده و گزارشات را خط به خط مطالعه می‌نمایند (باومند^۳، ۱۹۸۲). تحقیقی که توسط هیرست و هاپکینز (۱۹۹۶) در این باره انجام شده، نشان می‌دهد که تحلیل گران حرفه‌ای از اطلاعات گذشته‌نگر صرف‌نظر می‌نمایند؛ در حالی که ممکن است تحلیل گران غیرحرفه‌ای به این اطلاعات وزن بیشتری بدهند. از سوی دیگر، با توجه به روشی که سرمایه‌گذاران غیرحرفه‌ای برای مطالعه صورت‌های مالی انتخاب نموده‌اند، ممکن است نتوانند به اطلاعات مربوط صفحه‌های آخر صورت‌های مالی در زمان معین دست یابند؛ بنابراین اگر اطلاعات مربوط صورت‌های مالی بر مبنای یک نحوه‌ی ارائه مناسب برجسته گردد می‌تواند به سرمایه‌گذاران غیرحرفه‌ای کمک کند تا بهتر تصمیم‌گیری نمایند.

• واکنش مؤثر^۴

واکنش‌های مؤثر به تغییر در تصمیم یا خلق‌وخوی شرکت کنندگان بعد از تأثیر گرفتن از یک موضوع خاص اشاره دارد. در واکنش مؤثر به شرکت کنندگان مجموعه‌ای از اطلاعات در مورد نحوه‌ی ارائه داده می‌شود و سپس این موضوع بررسی می‌گردد که آیا نحوه‌ی ارائه در تصمیم آن‌ها تغییری ایجاد کرده است.

مارتین و همکاران (۱۹۹۳) به بررسی این موضوع پرداختند که آیا حالات روحی و روانی افراد قبل از انجام یک آزمایش بر تصمیمات آن‌ها تأثیر می‌گذارد. آن‌ها برای بررسی این موضوع قبل از انجام آزمایش به شرکت کنندگان یک کلیپ را نشان دادند. نتایج آزمایش آن‌ها نشان داد که شاد بودن و غمگین بودن افراد قبل از آزمایش بر تصمیمات آن‌ها تأثیر می‌گذارد. همچنین هیرت و همکاران^۵ (۱۹۹۷) نشان دادند که حالات روحی

⁵ Hirt et al

⁶ Decision accuracy

⁷ Cognitive effort

⁸ Dull et al

¹ Hirst and Hopkins

² sequential search method

³ Bouwman

⁴ Affective Responses

غنی و همکاران^۵ (۲۰۱۱) به بررسی این موضوع پرداختند که آیا استفاده از یک فرمت ارائه دیجیتال (شامل pdf، Html، Xbrl)، می تواند باعث غلبه بر اثر تمرکز بیش از حد شود. نتایج تحقیق آن ها نشان داد که استفاده از فرمت ارائه نمی تواند باعث کاهش تمرکز بیش از حد گردد. در یک تحقیق مشابه، کلتون و پنینگ تن^۶ (۲۰۱۲) دریافتند که استفاده کنندگان زمانی که اطلاعات به صورت هایپرلینک می باشد نسبت به حالتی که اطلاعات کاغذی است در مواجهه با یک موضوع سرمایه گذاری تلاش شناختی کمتری می کنند، اما آن ها به شواهدی مبنی بر وجود یک ارتباط معنادار میان تصمیم و نحوه ی ارائه دست نیافتند.

کلار-پروال و همکاران^۷ (۲۰۱۳) نشان دادند که جداسازی اطلاعات ارزش منصفانه به صورت یک ستون مجزا در صورت سود و زیان نه تنها به سرمایه گذاران غیر حرفه ای در درک اطلاعات ارزش منصفانه کمک می کند، بلکه به قضاوت آن ها پیرامون نسبت قیمت به سود (P/E) و همچنین برآورد سود نیز یاری می رساند.

ژینگ^۸ (۲۰۱۴) با توجه بر ناهنجاری های اقلام تعهدی و تمرکز بیش از حد و تکیه بر کار مشترک دو هیئت استاندارد حسابداری بین المللی و هیات استاندارد های حسابداری آمریکا به بررسی این موضوع پرداخت که آیا افشای بخش نقدی سود در ذیل صورت سود و زیان و افزایش یکپارچگی میان صورت های مالی از این طریق می تواند به سرمایه گذاران غیر حرفه ای در درک بهتر صورت های مالی یاری رساند. وی از طریق یک طرح آزمایشی دریافت که تغییر شکل ارائه می تواند ارزیابی ریسک سرمایه گذاران را بهبود بخشیده و همچنین باعث بهبود عملکرد تصمیم و قضاوت آن ها شود.

خوش طینت (۱۳۷۷) در تحقیق خود با عنوان اثرات ارائه صورت های مالی بر قضاوت سرمایه گذاران به بررسی نقش ذهنیت گرایی سرمایه گذاران در مورد پیش بینی سود شرکت ها و اینکه آیا استفاده از اطلاعات حسابداری مالی می تواند موجب حذف یا کاهش ذهنیت گرایی سرمایه گذاران گردد پرداخت. نتایج تحقیق او نشان داد که یکی از راه های کم اثر کردن یا حذف این ذهنیت گرایی، راهنمایی و ارائه اطلاعات در قضاوت رخدادهای آتی می باشد.

خوش طینت و باغومیان (۱۳۸۱) در تحقیق خود به بررسی اثر نحوه ارائه و میزان پردازش اطلاعات بر کیفیت تصمیم گیری

گرافیکی به تصمیم گیری سریع تری می انجامد؛ اما شکل گرافیکی هنگامی که محدودیت زمان وجود ندارد، عملکرد بهتری نسبت به شکل جدولی دارد. توتل و کرشا^۱ (۱۹۹۸)، نیز دریافتند استفاده از شکل جدولی سرعت را در مقایسه با شکل گرافیکی افزایش می دهد.

• تثبیت عملکرد^۲

تثبیت عملکرد به این موضوع اشاره دارد که یک شخص معنا و مفهومی را به یک عنوان یا یک موضوع اختصاص می دهد و قادر به تشخیص سایر معناها و کاربردهای جایگزین برای آن موضوع نیست. در حسابداری تثبیت عملکرد زمانی بوجود می آید که یک تصمیم گیرنده نمی تواند تفاوت های ناشی از پذیرش روش های مختلف حسابداری را درک نماید. (لیبی و همکاران^۳، ۲۰۰۲). نتایج مطالعات مختلفی که در این حوزه انجام شده نشان می دهد که تثبیت عملکرد در حسابداری زمانی وجود دارد که یک شرکت با دو گزینه، افشای فاصله در متن صورت های مالی و یا افشا در یادداشت های پیوست رو به روست. مطالعات متعددی به بررسی تثبیت عملکرد پرداخته و نشان داده اند که برای کاهش این امر باید از سازوکار نحوه ی ارائه و آموزش استفاده نمود. هاگ و همکاران (۲۰۰۴) دریافتند که نحوه ی ارائه منجر به راه حلی بالقوه برای کاهش تثبیت عملکرد می گردد.

در سال های اخیر، مطالعات نحوه ارائه افزایش یافته است. هاگ (۲۰۰۱) در تحقیق خود نشان داد که استفاده از هایپرلینک کردن اطلاعات صورت های مالی حسابرسی نشده نسبت به صورت های مالی حسابرسی شده باعث افزایش اثر تمرکز بیش از حد می شود. اگرچه آگاه کردن سرمایه گذاران در ارتباط با حسابرسی و غیر حسابرسی بودن صورت های مالی باعث کاهش اثر این تحقیق می شود. همچنین هاگ و همکاران (۲۰۰۴) دریافتند که وقتی، روش حسابداری اختیار سهام میان شرکت ها متفاوت است، استفاده از xbrl باعث می گردد که استفاده کنندگان غیر حرفه ای اطلاعات را راحت تر کسب نمایند. هویت^۴ (۲۰۰۹) به بررسی این موضوع پرداخت که چه چیزی باعث افزایش عدم توانایی سرمایه گذاران در درک کامل تر تمایز میان بخش نقدی و تعهدی سود می شود. وی برای بررسی این موضوع، نحوه ی ارائه اطلاعات را تغییر داد و در ذیل صورت سود و زیان عناصر نقدی و تعهدی سود را افشا نمود. نتایج تحقیق وی نشان داد که با این تفکیک دقت پیش بینی سرمایه گذاران افزایش می یابد.

⁵ Ghani et al

⁶ Kelton & Pennington

⁷ Clar-Proell et al

⁸Zingg

¹ Tuttle & Kershaw

² Functional Fixation

³ Libby et al

⁴ Hewitt

فرضیه ۲: هنگامی که ارتباط میان اطلاعات صورت وضعیت مالی و صورت سود و زیان افزایش یابد سرمایه گذاران با دقت بیشتری می توانند اطلاعات مالی را ترکیب نمایند.

فرضیه ۳: تفاوت معناداری میان دقت در استخراج اطلاعات در الگوی جدید و سنتی وجود دارد.

فرضیه ۴: طبقه بندی مناسب صورت های مالی می تواند بر ارزیابی عملکرد سرمایه گذاران تاثیر بگذارد.

فرضیه ۵: طبقه بندی مناسب صورت های مالی می تواند بر ارزیابی ریسک سرمایه گذاران تاثیر بگذارد.

۴- روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر در زمره تحقیقات شبه آزمایشی قرار دارد. برای ارزیابی تاثیر الگوی جدید ارائه اطلاعات بر قضاوت و تصمیم سرمایه گذاران از روش آزمایش بین آزمودنی^۱ استفاده شده است. قلمرو تحقیق حاضر از حیث مکانی، افراد حاضر در نهادها و بازارهای مالی، و از حیث زمانی سال ۱۳۹۸ را در بر می گیرد. از نظر موضوعی، تحقیق حاضر جزء تحقیقات حسابداری رفتاری و نیز سرمایه گذاری قرار دارد.

نمونه آماری شامل ۸۰ آزمودنی است که میانگین سن شرکت کنندگان ۲۷.۳ سال که ۱۶ درصد مرد و ۸۴ درصد نیز زن بوده اند. تمام شرکت کنندگان دارای تجربه مالی و حسابداری بوده و حداقل دارای مدرک کارشناسی حسابداری و یا مدیریت بودند. به هر یک از شرکت کنندگان با توجه به این امر که در چه گروهی قرار می گیرد صورت های مالی و برخی اطلاعات اضافی در ارتباط با دو شرکت الف و ب ارائه شده است و از آنها خواسته شده تا به سوالات تحقیق پاسخ دهند.

در این آزمایش، آزمودنی ها نقش سرمایه گذاران را ایفا می کنند که با گزینه سرمایه گذاری در شرکت الف و ب روبرو هستند. و از آنها خواسته شده است که سه نسبت اصلی مدل پیشرفته دوپانت (بازده خالص دارایی های عملیاتی^۲، خالص هزینه های مالی^۳، اهرم مالی^۴) را که توسط نسیم و پنمن^۵ (۲۰۰۱) ارائه شده است را محاسبه نمایند. متغیر مستقل تحقیق صورت های مالی است که از طریق دو الگوی ارائه سنتی و الگوی جدید ارائه شده توسط سازمان حسابرسی و بورس اوراق بهادار در اختیار آزمودنی قرار می گیرد. متغیر وابسته تحقیق نیز چشم انداز سرمایه گذاران، کارایی تحصیل، ترکیب و استخراج اطلاعات و نهایتاً قضاوت عملکردی است که از طریق پاسخ

پرداختند، آن ها برای بررسی این موضوع به مقایسه کیفیت تصمیم گیری مبتنی بر اطلاعات عددی پردازش نشده، با تصمیم گیری مبتنی بر اطلاعات گرافیکی پردازش نشده، از لحاظ آماری پرداختند. نتایج نشان می دهد که این دو مورد از لحاظ آماری تفاوت معنی داری دارند؛ به طوری که کیفیت تصمیم گیری مبتنی بر اطلاعات گرافیکی، بهتر از کیفیت تصمیم گیری مبتنی بر اطلاعات عددی می باشد.

در مجموع، مروری بر نتایج تحقیقات پیشین نشان می دهد که صورت های مالی سنتی در هنگام استفاده نیازمند اصلاحاتی است؛ به طوری که بسیاری از استفاده کنندگان برای تصمیم گیری خود اقدام به اصلاح الگوی ارائه صورت های مالی می نمایند. بنابراین، به نظر می رسد که صورت های مالی مرسوم ابزار ارزیابی مناسبی نیستند. از این رو نهادهای مختلف استانداردگذار در سال های اخیر به بررسی این موضوع پرداخته اند تا تغییراتی را در نحوه ارائه اطلاعات مالی ایجاد نمایند، سازمان بورس اوراق بهادار و سازمان حسابرسی نیز در سال جاری اقدام به تغییر نحوه ارائه صورت های مالی نمودند تا از طریق افزایش دقت تصمیم و کاهش تلاش شناختی بر کیفیت قضاوت و تصمیم سرمایه گذاران تاثیر بگذارند. از این رو چنین انتظار می رود که طبقه بندی جدید صورت های مالی بر فرآیند تحصیل، ارزیابی و وزن دادن به اطلاعات تاثیر گذاشته و از این طریق قضاوت و تصمیم سرمایه گذاران تحت تاثیر قرار گیرد.

۳- فرضیه های تحقیق

طبقه بندی مناسب صورت های مالی نه تنها باعث کارایی در تحصیل اطلاعات می شود، بلکه باعث می گردد که درک این اطلاعات نیز افزایش یابد. از این رو انتظار می رود که نحوه ارائه جدید صورت های مالی موجب شود تا سرمایه گذاران بهتر بتوانند درک خودشان از نسبت های مالی را شکل دهند و عملکرد تجزیه و تحلیل آنها کارتر گردد و در نتیجه این امر موجب شود تا تلاش شناختی آنها کاهش یابد. از این رو فرضیات تحقیق به شرح ذیل تعریف می گردد:

فرضیه ۱: هنگامی که اطلاعات ارائه شده به سرمایه گذاران میان صورتهای مالی مختلف از الگوی مناسبی برخوردار باشد، سرمایه گذاران چشم انداز و درک مثبتی را در ارتباط با تجزیه و تحلیل کارای صورت های مالی شکل می دهند.

⁴ Financial Leverage

⁵ Nissim & Penman

¹ between-subject

² Return on Net Operating Assets

³ Net Borrowing Cost

سطح معناداری آماره‌ی این آزمون از ۵٪ بزرگتر باشد، داده‌ها دارای توزیع نرمال و در غیر این صورت غیرنرمال خواهند بود (مؤمنی و فعال قیومی، ۱۳۹۰). چنانچه داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار باشند، از روش تجزیه و تحلیل واریانس برای آزمون فرضیه‌ها استفاده می‌شود. در صورت نرمال نبودن توزیع مشاهدات، آزمون من-ویتنی، که یک آزمون ناپارامتریک است، بکار می‌رود. در صورت کمتر بودن معناداری آماره‌ی F در تجزیه و تحلیل واریانس و یا معناداری آماره‌ی آزمون من-ویتنی از سطح خطای ۵٪، فرضیه‌های تحقیق پذیرفته و در غیر این صورت رد می‌شوند.

آزمودنی‌ها به یک پرسش‌نامه اندازه گیری می‌شود. این شبه آزمایش طوری طراحی شده است که دو شرکت نمونه از لحاظ نسبت ROE مشابه همدیگر هستند. در مقابل، شرکت الف از اهرم مالی بیشتری استفاده نموده و دارای ریسک زیادتر و نوسان بالایی از سود است. پرسش‌نامه‌ی تحقیق شامل ۱۵ پرسش است که ارتباط ساختار آن در جدول ۱ ارائه شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، معناداری تفاوت میانگین مقادیر متغیر وابسته مورد بررسی میان دو گروه آزمودنی (دارای صورت‌های مالی سنتی و صورت‌های مالی با الگوی جدید) بررسی می‌گردد. به این منظور، ابتدا از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف جهت بررسی توزیع داده‌ها استفاده شده است. چنانچه

جدول ۱: ساختار پرسش‌نامه‌ی مورد استفاده برای سنجش متغیرهای وابسته

شماره فرضیه	متغیر وابسته مورد بررسی در فرضیه	نحوه‌ی سنجش
۱	چشم‌انداز و درک مثبت از اطلاعات	۲ پرسش در ارتباط با میزان سهولت جمع آوری و استخراج اطلاعات توسط آزمودنی‌ها و همچنین میزان اطمینان آنها در ارتباط با صحت پاسخ به سوالات مطرح گردید. پاسخ به این دو پرسش به صورت جبری جمع شده‌اند.
۲	ترکیب اطلاعات توسط استفاده‌کننده	۳ پرسش مبنی بر محاسبه‌ی سه نسبت کلیدی (بازده خالص دارایی‌های عملیاتی، درصد هزینه‌های مالی و درجه اهرم مالی) مطرح گردید. سپس به بررسی صحت پاسخ‌های آزمودنی‌ها پرداخته شد.
۳	دقت در استخراج اطلاعات	۳ پرسش در ارتباط با سهام خزانه، سود سرمایه‌گذاری در شرکت‌های وابسته و نسبت جاری مطرح گردید.
۴	ارزیابی عملکرد سرمایه‌گذاران	۳ پرسش مطرح گردید. در ۲ پرسش نخست ارزیابی عملکرد عملیاتی دو شرکت الف و ب را برای سال ۱۳۹۶ مورد خطاب قرار گرفته شده است. در پرسش سوم از آزمودنی خواسته شد تا تعیین کند که با داشتن ۱۰۰۰۰ واحد پول چه مقدار در شرکت الف و چه مقدار در شرکت ب سرمایه‌گذاری می‌نماید. طراحی آزمایش به نحوی بود که بازده دارایی‌های عملیاتی شرکت الف از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ کاهش یافته، در حالی که این نسبت برای شرکت ب طی این مدت افزایش یافته است. بر همین اساس اعتقاد بر این است که آزمودنی‌ها در الگوی ارائه جدید رتبه‌ی متمایزتری را به شرکت ب (در مقایسه با شرکت الف) اختصاص دهند.
۵	ارزیابی ریسک سرمایه‌گذاران	طی ۲ پرسشی از آزمودنی درخواست شد تا ریسک سرمایه‌گذاری در دو شرکت الف و ب را برآورد نمایند.

۴- یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون فرضیه‌ی اول

ارتباط با سهولت در جمع آوری و استخراج اطلاعات و دقت پاسخ‌ها از ۱۴ نمره ممکن در حالت سنتی به طور میانگین ۷ نمره و در حالت تقویت شده ۸.۵۱ نمره به سوالات اختصاص داده‌اند. بنابراین فرضیه‌ی شماره یک در سطح خطای ۵٪ مورد پذیرش می‌گردد. این یافته از افزایش دقت و همچنین سهولت در استخراج و جمع آوری داده‌ها در الگوی ارائه جدید صورت‌های مالی حکایت دارد.

نتایج در جدول شماره ۲ خلاصه شده است. با توجه به معناداری آماری کمتر از ۵ درصد در آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف فرضیه‌ی نرمال بودن مشاهدات مورد پذیرش قرار نمی‌گیرد. از این رو برای بررسی این فرضیه از آزمون من-ویتنی گردید. با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد نتایج این آزمون می‌توان نتیجه گرفت که از لحاظ آماری تفاوت معناداری میان دو الگوی ارائه سنتی و جدید وجود دارد؛ به طوری که شرکت کنندگان در

جدول شماره دو (۲)-نتایج آزمون فرضیه شماره یک						
آزمون نرمال بودن داده ها						
آزمون شاپیرو-ویلک			آزمون کولموگروف-اسمیرنف			نحوه الگوهای ارائه
سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	
۰/۰۰۴	۳۹	۰/۹۰۸	۰/۰۰۰	۳۹	۰/۲۰۸	الگوی ارائه سنتی
۰/۰۰۵	۴۱	۰/۹۱۷	۰/۰۰۰	۴۱	۰/۱۹۷	الگوی ارائه جدید
آمار توصیفی						
انحراف معیار		میان	میانگین	تعداد مشاهدات	نحوه الگوهای ارائه	
۱/۵۰		۷	۷/۰۰	۳۹	الگوی ارائه سنتی	
۱/۵۸		۸	۸/۵۴	۴۱	الگوی ارائه جدید	
آزمون من ویتنی						
سطح معناداری (Sig)	آماره ی Z	آماره ی ویلکاکسون (Wilcoxon W)	آماره ی من ویتنی (Mann-Whitney U)			
۰/۰۰۰	-۴/۳۷۷	۱,۱۳۲/۵	۳۵۲/۵			

میان دو الگوی ارائه سنتی و جدید وجود دارد. بر این اساس، شکل ارائه باعث تفاوت معناداری در فرآیند اثر بخشی ترکیب اطلاعات توسط شرکت کنندگان گردیده است؛ به طوری که ۷۲ درصد در شکل ارائه جدید توانسته اند از ۵ سوال حداقل به ۴ سوال در ارتباط با نسبت ها به درستی پاسخ دهند در حالی که در شکل سنتی تنها ۴ درصد توانسته اند نسبت ها را به درستی محاسبه نمایند.

نتایج آزمون فرضیه دوم
نتایج آزمون در جدول شماره ۳ خلاصه شده است. همانطور که در این جدول مشخص است، سطح معناداری کمتر از ۵ درصد آزمون کولموگروف-اسمیرنف حاکی از عدم نرمال بودن مشاهدات است. بنابراین برای آزمون این فرضیه نیز از آزمون من ویتنی استفاده گردید. سطح معناداری کمتر از ۵ درصد نتایج این آزمون نیز نشان می دهد که از لحاظ آماری تفاوت معناداری

جدول شماره سه (۳)-نتایج آزمون فرضیه شماره دو						
آزمون نرمال بودن داده ها						
آزمون شاپیرو-ویلک			آزمون کولموگروف-اسمیرنف			نحوه الگوهای ارائه
سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	
۰/۰۰۰	۷۸	۰/۸۶۰	۰/۰۰۰	۷۸	۰/۲۶۸	الگوی ارائه سنتی
۰/۰۰۰	۸۲	۰/۸۴۸	۰/۰۰۰	۸۲	۰/۲۲۵	الگوی ارائه جدید
آمار توصیفی						
انحراف معیار		میان	میانگین	تعداد مشاهدات	نحوه الگوهای ارائه	
۱/۰۳		۱/۰۰	۱/۲۳	۳۹	الگوی ارائه سنتی	
۰/۹۱		۴/۰۰	۳/۹۹	۴۱	الگوی ارائه جدید	
آزمون من ویتنی						
سطح معناداری (Sig)	آماره ی Z	آماره ی ویلکاکسون (Wilcoxon W)	آماره ی من ویتنی (Mann-Whitney U)			
۰/۰۰۰۰	-۱۰/۳۱۵۸	۳,۳۳۶/۰	۲۵۵/۰			

نتایج آزمون فرضیه‌ی سوم

از این رو، برای بررسی این فرضیه نیز از آزمون من ویتنی استفاده گردید. با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد این آزمون نیز می توان نتیجه گرفت که از لحاظ آماری تفاوت معناداری میان دو الگوی ارائه سنتی و جدید وجود دارد؛ به نحوی که الگوی ارائه جدید افزایش دقت در استخراج اطلاعات توسط استفاده کنندگان می گردد.

نتیجه‌ی آزمون فرضیه‌ی سوم در جدول ۴ ارائه شده است. در ابتدا برای بررسی نرمال بودن از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف استفاده شده است، که با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد، نرمال بودن توزیع مشاهدات مورد پذیرش قرار نمی گیرد.

جدول شماره چهار (۴)-نتایج آزمون فرضیه شماره سه						
آزمون نرمال بودن داده ها						
آزمون شاپیرو- ویلک			آزمون کولموگروف- اسمیرنوف			نحوه الگوهای ارائه
سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	
۰/۰۰۰	۳۹	۰/۸۴۷	۰/۰۰۰	۳۹	۰/۲۵۵	الگوی ارائه سنتی
۰/۰۰۰	۴۱	۰/۶۴۱	۰/۰۰۰	۴۱	۰/۴۱۶	الگوی ارائه جدید
آمار توصیفی						
انحراف معیار	میانگین	تعداد مشاهدات	میانگین	تعداد مشاهدات	نحوه الگوهای ارائه	
۰/۹۱	۳/۰۰	۳۹	۲/۷۴	۳۹	الگوی ارائه سنتی	
۰/۶۳	۴/۰۰	۴۱	۳/۶۱	۴۱	الگوی ارائه جدید	
آزمون من ویتنی						
سطح معناداری (Sig)	آماره ی Z	آماره ی ویلکاکسون (Wilcoxon W)	آماره ی من ویتنی (Mann-Whitney U)			
۰/۰۰۰	-۴/۳۳	۱,۱۶۲/۰۰	۳۸۲/۰۰			

نتایج آزمون فرضیه‌ی چهارم

استفاده شده است. سطح معناداری کمتر از ۵ درصد آماره ی این آزمون نشان می دهد که از لحاظ آماری تفاوت معناداری میان دو الگوی ارائه سنتی و جدید وجود دارد؛ به طوری که شرکت کنندگان در حالت جدید وزن بیشتری را به شرکت ب داده اند و نمره کمتری را به شرکت الف تخصیص داده اند. بنابراین فرضیه‌ی چهارم در سطح خطای ۵٪ پذیرفته می شود.

نتایج تجزیه و تحلیل داده ها برای آزمون فرضیه‌ی چهارم در جدول ۵ ارائه شده است. نتایج سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد آزمون کولموگروف- اسمیرنوف نشان می دهد که مشاهدات متغیر وابسته در این فرضیه از توزیع نرمال برخوردار می باشند. از این رو برای بررسی این فرضیه از آزمون تجزیه و تحلیل واریانس

جدول شماره پنج (۵)-نتایج آزمون فرضیه شماره چهار						
آزمون نرمال بودن داده ها						
آزمون شاپیرو- ویلک			آزمون کولموگروف- اسمیرنوف			نحوه الگوهای ارائه
سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	
۰/۱۹۷	۳۹	۰/۹۶۱	۰/۰۵۳	۳۹	۰/۱۴۰	الگوی ارائه سنتی
۰/۰۲۹	۴۱	۰/۹۳۹	۰/۰۰۰	۴۱	۰/۱۹۵	الگوی ارائه جدید
آمار توصیفی						
انحراف معیار	میانگین	تعداد مشاهدات	میانگین	تعداد مشاهدات	نحوه الگوهای ارائه	
۲/۷۲	۱۱/۰۰	۳۹	۱۱/۶۴	۳۹	الگوی ارائه سنتی	
۲/۳۸	۱۴/۰۰	۴۱	۱۴/۲۱	۴۱	الگوی ارائه جدید	
آزمون آنووا						
سطح معناداری (Sig)	آماره ی F	آماره ی آنووا (ANOVA)				
۰/۰۰۰	۲۰/۴	۶۷۱/۵				

نتایج آزمون فرضیه‌ی پنجم

قرار نمی‌گیرد. از این رو، برای بررسی این فرضیه نیز از آزمون من-ویتنی استفاده شد. همان طور که در جدول شماره ۵ مشخص است سطح معناداری کمتر از ۵ درصد آماره این آزمون نشان می‌دهد که الگوی ارائه می‌تواند باعث تفاوت معناداری در برآورد ریسک توسط آزمودنی‌ها گردد. از این رو این فرضیه نیز در سطح خطای ۵٪ مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

نتایج آزمون این فرضیه در جدول شماره ۶ خلاصه شده است. در ابتدا برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است، که با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد آماره‌ی این آزمون فرضیه‌ی نرمال بودن مورد پذیرش

جدول شماره شش (۶)- نتایج آزمون فرضیه شماره پنج						
آزمون نرمال بودن داده‌ها						
آزمون شاپیرو-ویلک			آزمون کولموگروف-اسمیرنوف			نحوه الگوهای ارائه
سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	سطح معناداری (Sig)	درجه آزادی	آماره	
۰/۲۴۸	۳۹	۰/۹۶۴	۰/۰۴۹	۳۹	۰/۱۴۱	الگوی ارائه سنتی
۰/۰۰۵	۴۱	۰/۹۱۷	۰/۰۰۱	۴۱	۰/۱۸۴	الگوی ارائه جدید
آمار توصیفی						
انحراف معیار		میانگین	میانگین	تعداد مشاهدات	نحوه الگوهای ارائه	
۱/۷۷		۹/۰۰	۸/۵۴	۳۹	الگوی ارائه سنتی	
۱/۶۰		۷/۰۰	۷/۷۱	۴۱	الگوی ارائه جدید	
آزمون آنووا						
سطح معناداری (Sig)	آماره ی Z	آماره ی ویلکاکسون (Wilcoxon W)	آماره ی من ویتنی (Mann-Whitney U)			
۰/۰۱۷	-۲/۳۹	۱,۴۱۶/۰۰	۵۵۵/۰۰			

۵- نتیجه گیری

همانطور که اشاره گردید طبقه بندی جدید صورت‌های مالی نه تنها باعث کارایی در تحصیل اطلاعات می‌شود، بلکه باعث می‌گردد که درک این اطلاعات نیز افزایش یابد. از این رو در فرضیه اول به این موضوع پرداخته شد که نحوه ارائه جدید صورت‌های مالی موجب می‌گردد که سرمایه‌گذاران بهتر بتوانند درک خودشان از نسبت‌های مالی را شکل دهند و تجزیه و تحلیل آنها به دلیل انسجام بهتر صورتهای مالی بهبود یابد، نتایج آزمون فرضیه اول نشان داد که سرمایه‌گذاران چشم انداز و درک مثبتی را در ارتباط با تجزیه و تحلیل کارا صورت‌های مالی شکل می‌دهند.

در فرضیه شماره دو به این موضوع پرداخته می‌شود که ارائه صورت‌های مالی براساس الگوی جدید باعث می‌گردد تا سرمایه‌گذاران بسیار با دقت بیشتر اطلاعات مالی را ترکیب نمایند. برای اندازه‌گیری اثربخشی ترکیب کردن از شرکت کنندگان درخواست شد تا سه (۳) نسبت کلیدی (بازده خالص دارایی‌های عملیاتی، درصد هزینه‌های مالی و درجه اهرم مالی) را محاسبه نمایند همچنین در فرضیه شماره سه به بررسی این موضوع پرداخته شد که الگوی جدید صورت‌های مالی باعث می‌گردد که سرمایه‌گذاران بهتر بتوانند اطلاعات در رابطه با سهام

در این پژوهش تاثیر ارائه الگوی انسجام یافته صورت‌های مالی بر قضاوت و تصمیم سرمایه‌گذاران مورد بررسی قرار گرفته است، بدین منظور از ۸۰ شرکت کننده به عنوان نمونه آماری که دارای تجربه مالی و حسابداری بوده اند در خواست شده تا بر اساس دو الگوی گزارشگری سنتی و پیشنهادی توسط سازمان بورس اوراق بهادار و سازمان حسابرسی به ۱۵ سوال پاسخ دهند. براساس نظریه بار شناختی، تئوری پردازش اطلاعات توسط انسان و تیوری علامت دهی انتظار بر این است که الگوی گزارشگری پیشنهادی نسبت به الگوی سنتی اطلاعات بهتری را درباره چشم انداز سرمایه‌گذاران، کارایی به دست آوردن اطلاعات، کارایی ترکیب و استخراج اطلاعات و قضاوت عملکردی در اختیاران سرمایه‌گذاران قرار دهد و آنها بتوانند با استفاده از این اطلاعات بهتر تصمیم‌گیری نمایند. برای بررسی این موضوع از شرکت کنندگان در آزمایش درخواست گردید که نسبت‌های مالی شرکت‌های نمونه را با توجه به نحوه ارائه مختلف محاسبه نمایند نتایج نشان داد که ارائه صورت‌های مالی بر مبنای شکل پیشنهادی باعث افزایش دقت تصمیم و کاهش زمان تحصیل اطلاعات می‌گردد.

صرف نظر از محتوای اطلاعاتی تمرکز شده است و در آخر نیز نتایج این تحقیق می تواند برای استفاده کنندگان از صورت های مالی، نهادهای قانون گذار حسابداری و سازمان بورس اوراق بهادار مورد استفاده قرار گیرد.

منابع و ماخذ

- * احمدی، مسعود (۱۳۹۱). روش تحقیق (اصول و مفاهیم با رویکرد پایان نامه نویسی) تهران، انتشارات پژوهش های فرهنگی.
- * اسلامی بیدگلی، غلام رضا و حمیدرضا کردلویی (۱۳۸۹). مالی رفتاری، مرحله ای گذر از مالی استاندارد تا نوروفاینانس، فصلنامه علمی - پژوهشی مهندسی مالی و مدیریت پرتفوی، سال اول، شماره ۱ اول، صص ۱۹-۳۶.
- * امیری، میثم (۱۳۹۲) " اقتصاد رفتاری و بینش سیاستگذاری عمومی " رساله دکتری، دانشکده اقتصاد دانشگاه تهرانخوش طینت، محسن (۱۳۷۷)" اثرات ارائه صورت های مالی بر قضاوت سرمایه گذاران در تصمیمات سرمایه گذاری " بررسی های حسابداری و حسابرسی ۱۳۷۷ شماره ۲۴ و ۲۵.
- * خوش طینت، محسن و رافیک باغومیان (۱۳۸۲)، تأثیر نحوه ارائه اطلاعات و میزان پردازش اطلاعات بر کیفیت تصمیم گیری، مطالعات مدیریت ۱۳۸۲ شماره ۳۷ و ۳۸.
- * رهبر، فرهاد و همکاران (۱۳۹۲) " اقتصاددانان رفتاری و نظریه های آنها " مجله علمی پژوهشی برنامه و بودجه، شماره ۲۰ بهار ۱۳۹۲.
- * مؤمنی، منصور و فعال قیومی، علی. (۱۳۹۰)، تحلیل های آماری با استفاده از SPSS، مولف، تهران.
- * Bloomfield, R., Hodge, F. D., Hopkins, P. E., & Rennekamp, K. (2010). Does classifying and disaggregating financial statement information help credit analysts recognize firms' cost structures? Working Paper.
- * Bouwman, M. (1982). The use of accounting information: Expert vs. novice behavior. In G. Ungson & D. Braunstein (Eds.), Decision Making: An Interdisciplinary Inquiry. Boston: Kent.
- * Clor-Proell, S. M., Proell, C. A., & Warfield, T. D. (2013). The Effects of Presentation Saliency and Measurement Subjectivity on Nonprofessional Investors' Fair Value Judgments. Contemporary Accounting Research, forthcoming.
- * Dull, R.B; Graham, A.W and Baldwin, A.A. (2003). "Web-based Financial Statements: Hyperlinks to Footnotes and their Effect on Decisions", International Journal of Accounting Information Systems, 4, pp 185-203.

خرانه، سود سرمایه گذاری در شرکت های وابسته و نسبت جاری را استخراج نمایند. نتایج آزمون فرضیه دوم و سوم نیز نشان داد که زمانی که طبقه بندی صورت های مالی انسجام می یابد، سرمایه گذاران با دقت بیشتری اطلاعات مالی را استخراج و ترکیب می نمایند.

در فرضیه شماره چهار به بحث ارزیابی عملکرد پرداخته شده است براساس این فرضیه الگوی جدید صورت های مالی خواهد توانست بر روی ارزیابی عملکرد سرمایه گذاران تأثیر بگذارد. برای بررسی این موضوع از شرکت کنندگان درخواست شده است تا ابتدا عملکرد عملیاتی دو شرکت الف و ب را برای سال ۱۳۹۶ ارزیابی نموده و سپس مشخص نمایند با داشتن ۱۰۰۰۰ واحد پول چه مقدار در شرکت الف و چه مقدار در شرکت ب سرمایه گذاری می نمایند. نتایج آزمون فرضیه چهارم هم نشان داد که سرمایه گذاران در طبقه بندی پیشنهادی توسط سازمان حسابرسی و سازمان بورس اوراق بهادار، عملکرد شرکت ها را بهتر ارزیابی کرده اند و نهایتاً در فرضیه شماره پنج به بررسی ارزیابی ریسک پرداخته شده است برای بررسی این موضوع از شرکت کنندگان درخواست شده است تا ریسک سرمایه گذاری در دو شرکت الف و ب را برآورد نمایند. نتایج آزمون فرضیه پنجم نشان داد که در طبقه بندی جدید، ریسک سرمایه گذاری توسط سرمایه گذاران بهتر ارزیابی می گردد.

این تحقیق نیز همانند سایر تحقیقات آزمایشگاهی دارای محدودیت هایی است. اولین محدودیت انتخاب شرکت کنندگان و پاسخ های آنهاست که در یک محیط آزمایشگاهی ممکن است با محیط واقعی و بازار سرمایه متفاوت باشد که برای کاهش این محدودیت سعی گردیده است که با انتخاب شرکت کنندگان متنوع از لحاظ رشته و سابقه کار بر این محدودیت غلبه نمود. دومین محدودیت ناشی از گستردگی نحوه ارائه اطلاعات می باشد به طوری که نمی توان تمام این گستردگی ها را در این تحقیق و در یک نحوه ارائه اطلاعات گنجانده به عنوان مثال تفکیک بخش عملیات متوقف شده از عملیات مستمر شرکت یا استفاده از XBRL. بنابراین به سایر محققین پیشنهاد می گردد که در تحقیقات خود تأثیر این عوامل را نیز بررسی نمایند.

علیرغم محدودیت های اشاره شده این تحقیق دارای مزایایی می باشد. اولین مزیت استفاده از روش آزمایشی در این تحقیق می باشد به طوری که در رشته حسابداری تحقیقات در این حوزه اندک می باشد. دومین مزیت استفاده از نظریه بار شناختی در ادبیات حسابداری و مالی است که این تحقیق جز اولین تحقیقات در این حوزه می باشد و نهایتاً بیشتر تحقیقات حسابداری بر روی محتوای اطلاعات ارقام حسابداری تمرکز می نمایند در حالی که در این تحقیق بر روی نحوه ارائه اطلاعات

- * Ghani, E. K., Laswad, F., & Tooley, S. (2011). Functional fixation: Experimental evidence on the presentation of financial information through different digital formats. *The British Accountin Review*, 43(3), 186-199.
- * Ghani, E. K., Laswad, F., Tooley, S., & Jusoff, K. (2009). The Role of Presentation Format on Decision-makers' Behaviour in Accounting. *International Business Research*, 2(1), 183-195.
- * Hewitt, M. (2009). Improving Investors' Forecast Accuracy when Operating Cash Flows and Accruals Are Differentially Persistent. *The Accounting Review*, 84(6), 1913-1931.
- * Hirst, D. E., & Hopkins, P. E. (1998). Comprehensive Income Reporting and Analysts' Valuation Judgments. *Journal of Accounting Research*, 36(Suppl.), 47-75.
- * Hodge, F. D., Kennedy, J. J., & Maines, L. A. (2004). Does Search-Facilitating Technology Improve the Transparency of Financial Reporting? *The Accounting Review*, 79(3), 687-703.
- * Hopkins, P. E. (1996). The effect of financial statement classification of hybrid financial instruments on financial analysts' stock price judgments. *Journal of Accounting Research*.
- * ITAC, Investors Technical Advisory Committee. (2009). Response to IASB/FASB's discussion paper, "Preliminary Views on Financial Statement Presentation". July 1.
- * Kelton, A. S., & Pennington, R. R. (2012). Internet financial reporting: The effects of information presentation format and content differences on investor decision making. *Computers in Human Behavior*, 28(4), 1178-1185.
- * Kida, T., & Smith, J. F. (1995). The encoding and retrieval of numerical data for decision making in accounting contexts: Model development. *Accounting, Organizations and Society*, 20(7/8), 585-610.
- * Libby, R., Bloomfield, R., & Nelson, M. W. (2002). Experimental research in Accounting. *Accounting, Organizations and Society*, 27, 775-810.
- * Luft, J. L., & Shields, M. D. (2001). Why does fixation persist? Experimental evidence on the judgment performance effects of expensing intangibles. *The Accounting Review*, 76(4), 561-587.
- * Nissim, D., & Penman, S. H. (2001). Ratio Analysis and Equity Valuation- From Research to Practice. *Review of Accounting Studies*, 6(1), 109-154.
- * Pompian, M. M. (2006). *Behavioral Finance and Wealth Management*. Translated into Persian by Badri, A. Tehran: Keyhan Publication co.
- * Waller, W., & Felix, W. L. J. (1984). The Auditor and Learning from Experience: Some Conjectures. *Accounting, Organizations and Society*, 9(3-4), 383-406.
- * Zingg, Lea, (2014) The Role of Financial Statement Presentation Format in Non-professional Investors' Judgment and Decision Making: The Effects of Cohesiveness and Classification of Financial Items.

Accounting Knowledge & Management Auditing

Vol. 11 / No. 44 / Winter 2023

The Effect of changes in the Presentation Pattern of Financial Statements (Proposed by Securities Exchange Organization the Auditing Organization) on Investors' judgment and Decision Making: a Quasi-Experimental Approach

Vahid Eftekhari

PhD Candidate in Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Sauber Sheri Anaghiz

Associate Professor of accounting, Faculty of management and accounting . Allameh Tabatabai University.

M. Hassan Ebrahimi Sarv Olya

Associate professor of Financial Management, Faculty of Accounting and Management, Allameh Tabatabai university

Qasem Bolo

Associate Professor of accounting, Faculty of management and accounting . Allameh Tabatabai University

Abstract

The purpose of this study is to investigate the effect of changing the presentation of financial statements on the judgment and decision of investors using a quasi-experimental approach. According to this theory, the way information is presented can affect the cognitive effort of information users. The research hypotheses are based on cognitive load theory. To examine this issue, the pattern of providing financial statement information has been changed based on the new pattern proposed by the Securities Exchange Organization and the participants' answers to the research questions based on the new financial statements have been compared with the previous presentation pattern. Subjects include people with accounting and financial experience and at least a bachelor's degree in accounting or various management majors. Due to the non-normality of the data, Mann Whitney's nonparametric test was used. The results of this test show that the proposed new presentation model has influenced the judgment and decision of investors by reducing cognitive effort.

Keyword: Judgment and decision making, cognitive effort, the presentation pattern of financial statement information.

